

i TED-talks brengen Technology, Entertainment en Design bij elkaar in een jaarlijkse vierdaagse conferentie. De eerste werd in 1984 gehouden, naar een idee van architect en grafisch ontwerper Richard Saul Wurman. Allerlei sprekers houden presentaties over 'ideeën die het waard zijn te verspreiden'.

De kerk is geen kerk meer

Gebouw

De mooiste gebouwen worden de leegste gebouwen: veel kerken zijn straks geen kerk meer. Gisteravond brainstormden architecten over nieuwe mogelijkheden. Op deze pagina een kleine selectie. Door **Ria Kraa**.

Tekeningen: Jelle de Jong Architecten, Adema Architecten, Gert Nitters architect avb

Het Columbarium. Een plan voor de Koepelkerk van Wytze Bouma (Jelle de Jong architecten in Lemmer): „Een kerk zoals de Koepelkerk is zeer geschikt als columbarium. Dus dat je er urnen met as van overledenen kunt bijzetten. Dat is een fenomeen dat je in bijvoorbeeld Duitsland al veel in kerken ziet. In de Koepelkerk hangt de juiste sfeer voor uitvaarten en gedenkdiensten. Bovendien hoeft deze nieuwe functie het gebruik als kerk niet in de weg te staan. In Nederland wordt steeds meer gecremeerd en komt er meer aandacht voor een persoonlijke manier van afscheid nemen. Of dat allemaal past in de wet op de lijkbezorging? Dat weet ik niet, daar zijn we nog niet ingedoken. Maar wetten zijn er om veranderd te worden en ze aan te passen aan veranderende tijden.”

Hafabra-concertzaal. Een mogelijkheid die architect Gert Nitters uit Burgum ziet voor de Pelikaanerk in Leeuwarden: „Laat hoe dan ook dat gebouw intact. Dat is voor Leeuwarden zó'n baken van baksteenarchitectuur. De architect ervan, Egbert Reitsma, had in de jaren dertig een grote reputatie. Dat feit kun je natuurlijk prachtig koppelen aan IWD2018, want behalve kerkelijk erfgoed is dit ook een heel mooi stuk cultureel erfgoed, en dat past heel goed onder Culturele Hoofdstad. En in die kerk kan van alles: ontmoeten, beleven, actualiteit, muziek, film, theater. Ik ben zelf vooral een jazzliefhebber maar deze kerk zou uitstekend geschikt zijn voor staconcerten voor hafabra-uitvoeringen en concoursen. Die worden nu vaak gehouden in sporthallen! Natuurlijk kunnen er ook orgelconcerten gegeven blijven worden, maar waarom niet ook een 'tribute'-concert voor popgroepen als Deep Purple of Pink Floyd?”

De Preek. Een idee voor de voormalige Westerkerk (Poppodium Romein) in Leeuwarden van Kees de Haan (Jelle de Jong architecten in Lemmer): „In deze decadente maar ook onzekere tijden zou er wel eens behoefte kunnen zijn bij velen aan ernst, aan duiding en inspiratie. Wat is er dan mooier om in een oud kerkgebouw een goede preek te beluisteren? Als klein jongetje zat ik 's zondags ook altijd in de kerk. Nu niet meer, maar wat ik aan die wekelijkse momenten mis, is de contemplatie, het even aan andere dingen denken dan aan jezelf en ook eens even stil te staan bij je naaste en aan onderwerpen die er echt toe doen. Een goede preek doet je goed, die inspireert, die troost, die laat je nadenken over filosofische zaken. Dat zou mooi kunnen in de voormalige Westerkerk: dat je daar, maakt niet uit op welk tijdstip, kunt binnenwandelen en dat er dan altijd wel een goed verhaal te beluisteren is. Bij voorkeur van een spreker in levenden lijve, maar het kan ook via projecties of geluidsoptnamen, zoals de inspirerende TED-Talks. En dan bij voorkeur in een comfortabele stoel, onder het genot van een lekker potje bier of een goede kop koffie. En liefst in goed gezelschap voor het napraten. Of om mee te zingen! Samen zang, dat lucht ook vaak op. Misschien kunnen we stukken uit de *Matthäus* zingen met z'n allen.”

Van moslims tot krokodillen

De brainstormavond gisteren is een initiatief van Attiek, het discussieplatform voor stedenbouw en architectuur in Leeuwarden. Juryleden Gerhard Bakker (Alde Fryske Tsjerken), Ap Timmermans (o.a. Heemschut) en Michel van Galen (NHL) beloonden het beste idee met een zilveren Attiekspeldje – dat was pas na het ter perse gaan van deze bijlage. De avond vloeide voort uit eerdere initiatieven. Zo kwamen architect Chris Vegter en kunstenaar Eddy Sikma nog eens hun idee toelichten om de Koepelkerk om te toveren tot moskee. En in 2011 boog een groep deels buitenlandse NHL-studenten zich op de kwestie. Daaruit kwamen ongewone ideeën naar voren als een voetbalruimte, muziek-kamer, tafelspelen, sport-studio en sauna voor de Adelaarkerk, een reptielen-huis in de Koepelkerk, een spa in het kerkje van Fin-kum en een aquarium annex duikcentrum in de Pelikaanerk.

Wat wil de wijk? Omar Smids van Adema Architecten in Dokkum. „Ontwerpen heeft geen zin als er geen kennis is van de behoefte. Ik kan voor bijvoorbeeld die Pelikaanerk ook een mooi plan tekenen, maar dat moet niet mijn rol zijn. Ik moet eerst weten wat er speelt in de buurt om die kerk heen. Wat betekent het bijvoorbeeld dat het rijk taken overhevelt naar gemeenten? Wijkteams zullen steeds meer ruimte nodig hebben. De wijkcentra en multifunctionele accommodaties zijn daarvoor niet altijd groot genoeg - of er is gebrek aan de privacy die nodig is voor vertrouwelijke gesprekken met mensen in een kwetsbare positie. Een lege kerk kan een belangrijke bijdrage leveren aan dit soort ruimtebehoefte. Er is van alles mogelijk: coaching, cursussen, re-integratietrainingen, sociale werkplekken, een festival, jammersessies, taalcursussen, kinderkoor enzovoorts. En vaak is er bij zo'n kerk royale buitenruimte: leuk voor stadstuinbouw wellicht. Dus: eerst onderzoeken, analyseren, kansen en problemen formuleren. Dan pas kun je oplossingen bedenken.”